

4. Ծրագրի 4-րդ կետը

Ծրագրի բաղկացուցիչ ուսումնական մոդուլները՝ իրենց ժամաքանակով, ուսումնական նախագծերով, ուսումնական ճամփորդություններով, ակնկալվող արդյունքներով

Ծրագրի բաղկացուցիչ ուսումնական գործընթաց է ազգային ծեսերի իրականացումը: Ներկայացվում է

- ✓ ծեսերի ինտեգրման կարևորությունն ու անհրաժեշտությունը,
- ✓ արդեն իրականացված ծիսական ուսումնական նախագծերը՝ ուսումնական ճամփորդություններով, գործընթացով, արդյունքներով:

Ծեսերի, ծիսական գործողությունների իրականացում

Հանրակրթական դպրոցում երեխայի ներդաշնակ հոգևոր զարգացման կարևոր խնդիրներից մեկը ազգային մշակույթի յուրացումն է՝ ավանդույթներ, ծեսեր, տոներ: Բնականոն կյանքով ապրելու պայմաններում ժողովրդական տոները կզարգանային, կփոխվեին հասարակական փոփոխությունների հետ համաքայլ: Դրանք չէին իմաստազրկվի, այլ նոր որակ, նոր ձև կստանային և կշարունակեին կատարել իրենց կարևորագույն դերը՝ մարդկանց համախմբելու, ազգային և մարդկային արժեքները պահպանելու:

21-րդ դարի սկզբին հայտնվել ենք մի տխուր փաստի առջև. մենք կորցրել ենք ազգային շատ կարևոր արժեքներ և փորձում ենք վերականգնել կորցրածը: Այս գործը պետք է սկսել վաղ հասակից, այսինքն՝ ծնված օրվանից: Երեխան դաստիարակվում և սովորում է՝ յուրացնելով մեծերի փոխանցած մշակույթը: Եթե ընտանիքում, հասարակության մեջ չի պահպանվել ավանդականը, ապա այդ գործն իր վրա է վերցնում պետությունը կամ կրթօջախը՝ սկսելով նախակրթարանից և շարունակելով մինչև դպրոցն ավարտելը: Սա «Մխիթար Մեքաստացի» կրթահամալիրի զարգացման ծրագրի պահանջներից մեկն է:

Ծեսերին նոր կյանք տալու համար հարկավոր է նախ շատ լավ յուրացնել ավանդականը, ճանաչել այն միջավայրը, որտեղ ստեղծվել են դրանք: Լավ իմանալ երգերն ու պարերը, ծիսական գործողությունները, պարագաները, դրանց խորհուրդն ու պատրաստման տեխնոլոգիան: Ո՞ր գործողություններն են, որ կարելի է կատարել կամ փոքր-ինչ ձևափոխել կամ լրացնել նորով: Ո՞ր պարագաներն են, որոնք շատ լավ կմտնեն ժամանակակից ծեսի մեջ կամ կստանան նոր ձև կամ էլ նորերը կլինեն: Սրանք այն հարցերն են, որոնք առաջ են գալիս և որոնք լուծելու խնդիր ունենք:

Իհարկե, ծեսին նոր կյանք տալ՝ չի նշանակում ակունքից այնքան հեռանալ, որ այն

դառնա ոչ թե ծես, այլ անհատ մարդկանց երևակայությամբ ստեղծված հիբրիտ՝ հնի ու նորի վատ սինթեզ: Ծիսական հիմնական կարգը պետք չէ շփոթել տոնական մասի հետ: Յուրաքանչյուր ծես, ծիսական գործողություններից բացի, ունի տոնական մաս, որտեղ կարելի է կատարել ժամանակակից բարձրարժեք երգեր ու պարեր:

Մեր Ծրագրի նպատակն է ծեսը, տոնը սովորողինը դարձնել, որ սովորողը իրեն մասնակից ու փոխանցող զգա:

Խնդրի իրագործման համար մենք առաջարկում ենք.

- ծանոթանալ ազգային ծեսերին ու տոներին,
- ծեսը վերականգնել, նրան նոր կյանք տալ:

Ծեսերը մանրակրկիտ ուսումնասիրելուց հետո՝ որոշում ենք, թե ինչ ճանապարհ են անցնելու սովորողները՝ ծիսակատարությանը նախապատրաստվելիս.

- ✓ ծանոթանում են ծեսի հետ,
- ✓ հավաքում են տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից՝ մեծերից, ինտերնետից, գրքերից և այլն,
- ✓ գրի են առնում
 - ա. խաղիկներ,
 - բ. առած – ասացվածքներ,
 - գ. հանելուկներ,
 - դ. հեքիաթներ, պատմություններ, ավանդություններ,
 - ե. երգեր:
- ✓ նկարում են
 - ա. ծիսական հերոսներին,
 - բ. ծիսական պատկերներ,
- ✓ սովորում են
 - ա. ծիսական և ծեսին համապատասխան երգեր, ասույթներ, ասիկներ, օրհնանքներ,
- ✓ սովորում են ավանդական պարեր,
- ✓ պատրաստում են ծիսական պարագաներ,
- ✓ խաղարկում են ծիսական գործողություններ, ծիսական խաղեր,
- ✓ բեմականացնում են երգեր,
- ✓ կատարում են բնագիտական փորձեր,
- ✓ գնում են ուսումնական ճամփորդության,
- ✓ հորինում են հանելուկներ, հեքիաթներ, գովք, օրհնանք,
- ✓ կազմում են մաթեմատիկական խնդիրներ,
- ✓ գրում են նամակներ, բարեմաղթանքներ, վերապատմում, փոխադրում են իրենց սպավորությունները:

Սովորողը, քայլ առ քայլ, անկաշկանդ միջավայրում, ամենօրյա արդյունավետ գործունեությամբ, լիիրավ մասնակցությամբ, կարողություններ և հմտություններ ձեռք բերելով ու փոխանցելով, յուրացնում է ծեսը:

Ի՞նչ խնդիրներ են լուծվում.

- ✓ նյութի յուրացում (լեզուն, մտածողության գեղարվեստական այլ արտահայտչամիջոցներ),
- ✓ գիտելիքների, կարողությունների, դրսևորում և կիրառում
- ✓ գեղարվեստական խոսքի մշակում,
- ✓ տարբեր կարողությունների դրսևորում, հղկում, մի շարք հմտությունների ձեռքբերում, մշակում (լեզվական, թատերական),
- ✓ գրական - գեղարվեստական ճաշակի զարգացում,
- ✓ ինքնադրսևորում, ձերբագատում բարդույթներից:

Այս աշխատանքները նպաստում են.

- ✓ երեխայի բառապաշարի հարստացմանը,
- ✓ մտածողության ձևավորմանը,
- ✓ ստեղծագործական երևակայության զարգացմանը,
- ✓ ինքնուրույն աշխատելու ունակության ձևավորմանը,
- ✓ բավարարվում է նրա ինքնահաստատման – ինքնադրսևորման պահանջը,
- ✓ ձեռք է բերվում խմբով աշխատելու, ինքնակազմակերպման հմտություններ,
- ✓ զարգանում է գեղարվեստական ճաշակը (նկարչություն, ձեռարվեստ, երաժշտություն և այլն),
- ✓ ուսումնական մի շարք խնդիրներ են լուծում,
- ✓ հնարավորություն են տալիս գնահատելու և յուրացնելու ազգային արժեքները, ավելի մոտիկից ճանաչելու իրենց ուսուցիչներին, տատիկներին, պապիկներին, ծնողներին, հարազատներին:

Սովորողը կհմանա

- ✓ ազգային ծեսերը,
- ✓ ազգային սովորույթները,
- ✓ ազգային ավանդական պարերը,
- ✓ հայկական ժողովրդական և ծիսական երգերը,
- ✓ ծիսական կերպարները,
- ✓ ժողովրդական, մանկական, ծիսական խաղերը,
- ✓ ծիսական կերակրատեսակները,

- ✓ ծիսական պարագաները:

Սովորողը կկարողանա

- ✓ պարել ազգային ավանդական պարեր,
- ✓ երգել հայկական ժողովրդական և ծիսական երգեր,
- ✓ պատրաստել ծիսական պարագաներ,
- ✓ խաղալ ժողովրդական, մանկական, ծիսական խաղեր,
- ✓ պատրաստել ազգային ծիսական կերակրատեսակներ,
- ✓ համացանցից, այլ աղբյուրներից ծեսին վերաբերվող նյութեր գտնել:

Սովորողը կլինի

- ✓ Ծեսը իմացող ակտիվ մասնակից, փոխանցող, տարածող:

Ծեսն այն միջավայրն է, որտեղ սովորողները ծեսի նախապատրաստական և իրականացման ընթացքում կիրառում են իրենց կարողությունները, հմտությունները, գիտելիքները:

Միջառարկայական կապը ծեսի նախապատրաստական շրջանում և իրագործելիս

Երաժշտություն – գիտեն և կարողանում են կատարել ծիսական և այլ հայկական ժողովրդական երգեր:

Պար - գիտեն և կարողանում են կատարել ծիսական և այլ հայկական ավանդական պարեր:

Մայրենի - գիտեն ծեսը, ծիսական ավանդություններ և զրույցներ, ասույթներ, առած-ասացվածքներ, բանաստեղծություններ, կարողանում են խաղարկել ծիսական գործողություններ, կարողանում են պատմել իրենց կատարածը, գեղարվեստորեն ներկայացնել, ինքնուրույն խաղարկել ստեղծագործական մոտեցում պահանջող ծիսական գործողություններ (օրինակ՝ Բարեկենդանի ծեսին):

Մարմնակրթություն - գիտեն և կարողանում են խաղալ ժողովրդական, մանկական, ծիսական խաղեր:

Բնագիտություն - կարողանում են պատրաստել ծիսական բուսական պարագաներ (օրինակ՝ գատկական ածիկ), գիտեն այն բույսերը, որոնք օգտագործվում են ծեսերին և ունեն դրանց մասին, այդ տարիքին համապատասխան, գիտելիքներ:

Զեռարվեստ, կերպարվեստ - պատրաստել ծիսական պարագաներ, այդ թվում՝ հանդերձանք, կատարել նյութի ընտրություն:

Խոհանոց - պատրաստել ազգային ծիսական և այլ կերակրատեսակներ:

Մաթեմատիկա - կարողանում են հաշվել կերակրի համար նախատեսված մթերքը, պարագաներ պատրաստելու համար՝ չափել նյութը, հաշվել գումարները (մետր, սանտիմետր և այլն, կիլոգրամ, գրամ և այլն, դրամ):

Նախագծերի գլխավոր թեման. [«Ծեսերին՝ նոր կյանք».](#)

[Ազգային ծիսական նյութերի փաթեթ](#)

[«Ամանորյա և Սուրբ Ծննդյան երգեր, պարերգեր» նախագիծը Հիմնական դպրոցում](#)

[«Անձրևաբեր ծես» նախագիծ](#)

[«Անձրևաբեր ծես» նախագիծը կրտսեր դպրոցում](#) - [Դպիր 97](#)

[«Համբարձման ծես» նախագիծ](#)

[«Բարեկենդանը Կրտսեր դպրոցում» նախագիծ](#)